

Sivilombudsmannen
Postboks 3, Sentrum
0101 Oslo

Vår ref
050-10

Deres ref

Dato
21.10.2010

Kulturdepartementets ansettelse av ny direktør for Kulturrådet

Norsk Presseforbund er fellesorganet for alle norske medier. Vi har et eget Offentlighetsutvalg som jobber for mer åpenhet i samfunnet.

Vi mener Kulturdepartementet i sin prosess med å ansette ny direktør for Kulturrådet har brutt ulovfestede regler om saksbehandling ved ansettelse i offentlig stillinger og offentliglovas krav om innsyn i søkerlister. Saken har etter vårt syn prinsipiell karakter, ettersom den dokumenterer en praksis som er i ferd med å etablere seg for ansettelser i det offentlige. Vi mener derfor det er nødvendig at Sivilombudsmannen vurderer lovligheten til departementets saksbehandling.

Saken:

Kulturdepartementet lyste ut stillingen i sommer med søknadsfrist 28. juni. Departementet offentliggjorde da en søkerliste med 10 søkere, derav en unntatt offentlighet.

I ettertid bekreftet departementet overfor flere medier at de fortsatte prosessen med å lete etter kandidater ved hjelp av hodejegerfirmaet Mercuri Urval. Vi viser til Dagbladet 8. juli 2010 (vedlegg 1) og Aftenposten 15.09.2010 (vedlegg 2)

Undertegnede rettet i denne forbindelse kritikk mot prosessen, og oppfordret departementet til å lyse ut stillingen på nytt slik at alle fikk lik anledning til å søke (vedlegg 3). I debatt i Kulturnytt 29. juli 2010 opplyste politisk rådgiver Roger Solheim at stillingen ikke kom til å lyses ut på nytt, men at alle som ville, kunne søke stillingen.

Som en direkte følge av debatten i Kulturnytt ble undertegnede kontaktet på e-post av en som sa han hadde søkt stillingen noen dager etter fristen hadde gått ut, men da blitt nektet å søke med henvisning til søknadsfristen. Dette medførte et oppslag i Dagbladet 6. august 2010 (vedlegg 4). Ettersom denne personen ikke ønsker å stå fram med navn, vedlegges ikke denne henvendelsen. Vi ber om å bli kontaktet dersom Sivilombudsmannen ønsker ytterligere dokumentasjon på dette.

Onsdag 6. oktober krevde undertegnede innsyn i ny, oppdatert søkerliste (vedlegg 5) og fikk innsyn etter purring mandag 11. oktober (vedlegg 6).

Søkerlisten departementet utleverte mandag 11. oktober var helt identisk med den som ble offentliggjort i sommer.

Undertegnede (UT) sendte da en mail til informasjonssjefen med spørsmål om dette var en oppdatert utgave. Korrespondansen (vedlegg 7) med informasjonssjefen i KD (KD) gjengis i sin helhet:

UT: "Viser til vedlagte dokument som er søkerlisten på stillingen som ny direktør for kulturrådet. Listen sammenfaller med den som ble gitt ut i august da søknadsfristen gikk ut. Er det altså ingen andre enn disse som vurderes til den aktuelle stillingen? Som tidligere påpekt tilsier formålet bak bestemmelsen som innsyn i søkerlister at søkerlisten skal inneholde alle kandidater, også de som søker etter fristen har gått ut."

KD: "Per i dag er dette søkerlisten. Prosessen pågår fortsatt, og vi utelukker ikke at det kan komme flere søkere som ikke har søkt, men vurderer å gjøre det. "

UT: " Hei, og takk for svar. Jeg tror imidlertid det manglet noe i siste setning – hva er det dere vurderer?"

KD: " Sikkert litt krøkkete formulert. Det jeg mente er at det kan komme søkere som vurderer om de skal søke, men som ikke har gjort det ennå. Siden vi fremdeles har en prosess."

UT: " Ok, men når er søknadsfristen for de som vurderer om de skal søke?"

KD" Det er ikke noen søknadsfrist. Vi er som sagt inne i en prosess hvor det fremdeles søkes etter kandidater. "

Ny kulturdirektør ble utnevnt i statsråd fredag 15. oktober, altså fire dager etter denne korrespondansen. Kandidaten som fikk stillingen opplyser at hun søkte dagen før, altså torsdag 14. oktober. Den nye søkerlisten inneholder nå ett nytt navn, dvs. 11 søkere.

Rettslig vurdering:

Vi mener departementets saksbehandling strider mot ulovfestede reglene om saksbehandlingen ved tilsetninger i offentlig stilling. Vi viser særlig til likebehandlingsprinsippet som tilsier at alle søkere skal behandles likt, og at alle skal få lik mulighet til å søke en offentlig stilling. Videre mener vi departementet, gjennom å fortsette prosessen etter at søknadsfristen er gått ut, har omgått offentlighetslovens krav om innsyn i søkerlister.

Det er ingen tvil om at departementet, gjennom Mercuri Urval, i hvert fall har intervjuet en kandidat etter at søknadsfristen er gått ut – nemlig hun som fikk stillingen. Det er også ubestridt at hun fikk anledning til å søke *etter* at søknadsfristen gikk ut. Ettersom denne kandidaten søkte stillingen dagen før hun ble ansatt, må det også anses som sikkert at disse intervjuene fant sted før hun formelt sett søkte stillingen.

På bakgrunn av uttalelser fra departementet, og at det har gått mer enn tre måneder siden søknadsfristen gikk ut, mener vi det er overveiende sannsynlig at departementet har snakket med flere kandidater som ikke er ført opp på søkerlisten.

1. Forskjellsbehandling

Det følger av tjenestemannslovens § 2 at alle offentlig stillinger skal utlyses offentlig. Formålet med dette er å gi alle like muligheter til å søke stillingen. Dette skal ivareta det ulovfestede *kvalifikasjonsprinsippet* - forvaltningen skal tilsette den best kvalifiserte søkeren til en stilling, og det ulovfestede *likhetsprinsippet* - alle potensielt kvalifiserte kandidater gis lik mulighet til å søke en stilling i det offentlige (se bla. Somb sak 2004/3163).

Da søknadsfristen gikk ut 28. juni i år, ble det formelt sett ikke lenger mulig å søke stillingen. At departementet i utgangspunktet kjørte en streng praksis på dette, bekreftes av at en person ble nektet å søke stillingen fordi han søkte etter fristen (vedlegg 4). Selv om departementet uttaler til Dagbladet at dette var en glipp og i samme forbindelse oppfordrer vedkommende til å søke på nytt, noterer vi oss at dette skjedde først etter at Dagbladet omtalte saken.

Departementet satte ingen ny søknadsfrist, og gjorde selv ikke noe aktivt for å informere samfunnet om at det var mulig å søke stillingen selv om fristen hadde gått ut. I stedet la man opp til en prosess der departementet kunne velge sine kandidater. Dermed kan en ikke utelukke at det fantes godt kvalifiserte kandidater på markedet som ikke fikk mulighet til å søke stillingen. Det kan være personer som ikke var i en situasjon at det var aktuelt å søke før 28. juli, eller personer som ikke fikk med seg at stillingen var utlyst innen fristen. Kandidater fikk med andre ord ikke lik mulighet til å søke jobben, og man kan ha gått glipp av kvalifiserte søkere. Dette er et åpenbart brudd på både likebehandlingsprinsippet og kvalifikasjonsprinsippet.

I tillegg har vi altså søkere som har stått åpent fram og søkt stillingen innen fristen. Også overfor disse har departementet utvist en forskjellsbehandling i strid med god forvaltningsskikk.

2. Offentlighetsprinsippet

Formålet med retten til innsyn i søkerlister er å gi samfunnet innsyn i beslutningsgrunnlaget både i forkant av og etter en ansettelse. Dette er nødvendig for en opplyst samfunnsdebatt, og for å kunne foreta en uavhengig kontroll av ansettelsen. Dette er hensyn som er helt avgjørende for et velfungerende demokrati, og for å motvirke kameraderi ved offentlig ansettelser og – i sin ytterste konsekvens – korrupsjon. Dette er hensyn som skal tillegges særlig stor vekt ved viktige offentlige stillinger. En indikasjon på at en stilling har stor betydning i samfunnet, er hvor mye penger denne stillingen får ansvaret for. Stillingen som leder for Kulturrådet, vil få ansvaret for fordelingen av 500 millioner statlige kroner. Det er derfor utvilsomt en stilling der disse hensynene står sterkt.

Likevel har vi altså vært vitne til en prosess der departementet hemmeligholder store deler av det reelle beslutningsgrunnlaget. Det offentligheten har fått innsyn i, er de kandidater som søkte innen fristen den 28. juli. Som nevnt er det overveiende sannsynlig at departementet har intervjuet flere kandidater enn de som sto på søkerlisten, dvs. det er også overveiende sannsynlig at det reelle beslutningsgrunnlaget så helt annerledes ut enn det samfunnet har sett. Dermed har departementet foretatt en omgåelse av regelverket. Dette er ikke bare et alvorlig inngrep i offentlighetsprinsippet, odet strider også mot det formålet som ligger bak retten til innsyn i søkerlister, og de klare føringer

Stortinget la da det behandlet den nye offentleglova i Innst. O. nr. 41 (2005-2006) og endret lovteksten med det formål å skjerpe praksis: *"Flertallet viser spesielt til at det i dag i mange tilfeller har vært uklarhet knyttet til offentlighet omkring søkerlister til stillinger i det offentlige. I proposisjonen er det gitt føringer for hvordan disse reglene skal praktiseres. Flertallet mener at dette ikke er tilstrekkelig, og at disse føringene bør gå frem av lovteksten for å sikre en korrekt praktisering."*

Det relevante for om departementet har fulgt offentleglovas krav om å utarbeide søkerlister, kan altså ikke vurderes utelukkende ut fra hvor mange søknader de formelt sett fikk inn, men hva som var det reelle beslutningsgrunnlaget for ansettelsen. På bakgrunn av dette mener vi departementet har handlet i strid med offentleglova.

Avslutningsvis vil vi også understreke at departementet i denne saken har opptrådt på en måte som svekker tillitten til ansettelsesprosessen. Vi viser i denne forbindelse til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2009/352 der det står følgende om saksbehandlingsreglene for ansettelser i det offentlige:

"Oppfyllelsen av reglene er imidlertid også viktig i seg selv. En lojal oppfølging av saksbehandlingsreglene er viktig for at borgerne skal ha tillit til de tilsetningsvedtakene forvaltningen treffer og til de personene som blir tilsatt i offentlige stillinger."

Saken er alvorlig fordi det truer det grunnleggende prinsippet om offentlighet rundt ansettelser i det offentlige. For å forhindre at dette er en praksis som etablerer seg i forvaltningen, ser vi på det som svært nødvendig at Sivilombudsmannen vurderer Kulturdepartementets praksis.

Med hilsen

For Offentlighetsutvalget i Norsk Presseforbund

Kristine Foss

juridisk rådgiver

KOPI: Kulturdepartementet

Vedlegg: 7